

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียนการสอน เพราะการอ่านจะช่วยให้สามารถค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือต่าง ๆ ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า "การอ่านเป็นดวงตาของปัญญาทั้งมวล" เมื่ออ่านมากทำให้มีความรู้มาก เข้าใจมาก และเกิดปัญญาสามารถนำความรู้ ความคิดที่เกิดจากการอ่านมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในชีวิตประจำวันได้ (สมหมาย, 2526)

การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของความงอกงามทุก ๆ ด้านของเด็ก และการเรียนทุกสาขาวิชา จำเป็นต้องใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาเหล่านั้นทั้งสิ้น (มัทธนี 2528) และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดไว้ว่า การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนไว้ในข้อ 5 และข้อ 7 (กรมวิชาการ, 2522) ดังนี้คือ

"ข้อ 5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้ต่าง ๆ"

"ข้อ 7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี ในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่เสริมสร้างความมั่งคั่งงามในชีวิต"

การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการขาดนิสัยรักการอ่าน ทำให้มีปัญหาในด้านการอ่านหรืออ่านได้น้อย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กประถมศึกษาสอบตกซ้ำชั้นและระดับคุณภาพการศึกษาดำ นอกจากนี้ปัญหาด้านการอ่าน ยังส่งผลต่อเจตคติของนักเรียนอีกด้วย คือ จะก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย วิตกกังวลหรือท้อถอยไม่อยาก

เรียนอะไรอีกต่อไป (ไชศรี, 2524)

Harris (1956) ได้เสนอแนะวิธีส่งเสริมการอ่านไว้โดยการให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ง่าย ๆ สั้น ๆ ตรงกับความสนใจและความต้องการของเธอ เมื่อเธอเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่านแล้ว เธอจะแสวงหาหนังสือชนิดอื่น ๆ มาอ่านเอง

จากรายงานการสำรวจของกรมวิชาการ (2520) เกี่ยวกับความต้องการอ่านของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กไทยในชนบทเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาแล้วอ่านได้บ้าง ไม่ได้บ้างนั้นคือ การขาดหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพราะหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากอ่าน เกิดความเพลิดเพลินและเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่านอีกต่อไปด้วย ดังนั้น วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กให้เพียงพอ คือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญทางด้านหนังสือเด็กควรได้ช่วยกันสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกอ่านตามความต้องการได้ เพราะหนังสือที่ดี ๆ นั้นมีประโยชน์ ต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างถึงในสมหมาย, 2526) ตอนหนึ่งความว่า

"...หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้านทุกอย่าง ที่มนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และเพียรพยายามบันทึก รักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั้น หนังสือจึงมีค่าและมีประโยชน์มาก จนประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์..."

เกี่ยวกับหนังสือเด็กโดยตรงนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงดำรัสถึงความสำคัญของหนังสือเด็กไว้ว่า

"...หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หนังสือสำหรับเด็กวัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ ความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมประจำใจ มีความรักบ้านเมือง และมีความต้องการปรารถนาที่จะทำประโยชน์ที่สมควร..."

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2527)

เกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กที่ดีและมีคุณภาพนั้น จะต้องเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กทั้งด้านภาษาที่ใช้และรูปภาพประกอบ ในขณะเดียวกันก็ต้องสอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในเนื้อเรื่องอย่างมีศิลปะหรืออาจสอดคล้องกับที่ละน้อย ๆ เพื่อมิให้เด็กรู้สึกว่ากำลังถูกสอน (สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2515) ภาษาหรือคำที่ใช้ควรเหมาะสมกับขั้นและวัยของเด็กและโดยธรรมชาติของเด็กแล้ว เด็กชอบฟัง ชอบอ่านบทร้อยกรองง่าย ๆ สั้น ๆ ที่มีจังหวะคล้องจองกัน ฟังแล้วรู้สึกไพเราะมากกว่าการฟังหรือการอ่านร้อยแก้ว (สุริภรณ์, 2523) ความเห็นนี้ตรงกับ ยุพา (2520) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองของเด็กประถม สรุปผลได้ว่า ธรรมชาติของเด็กจะมีนิสัยรักและชื่นชอบเนื้อเรื่องที่เป็นบทร้อยกรอง เพราะคำร้อยกรองนั้นมีเสียงสัมผัสคล้องจองฟังไพเราะมีจังหวะคล้ายเสียงดนตรี เด็กจะท่องจำได้คล่องปาก ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและชอบคำร้อยกรอง นอกจากนี้ วันเพ็ญ (2516) ยังให้ความเห็นตรงกับ ยุพาในเรื่องเกี่ยวกับบทร้อยกรองว่า นอกจากการฝึกโดยใช้แบบสร้างจากภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว แบบฝึกหัดที่มีคำสัมผัสคล้องจองกัน ย่อมทำให้เด็กสามารถจำคำเหล่านั้นได้ง่ายขึ้นและจำได้นาน ดังนั้น คำอ่านที่เป็นบทร้อยกรองมีคำสัมผัสคล้องจองจะช่วยให้การอ่านคำ เขียนคำ และสะกดคำ

เมื่อเป็นเช่นนี้หนังสือส่งเสริมการอ่านที่เขียนหรือสร้างขึ้น เพื่อให้เด็กอ่านจึงควรใช้บทร้อยกรองง่าย ๆ มาแต่งเป็นเรื่องราว เพื่อให้ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก

รูปภาพที่ใช้ในหนังสือเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้สร้างหนังสือต้องคำนึงเสมอว่า ภาพชนิดใดที่เด็กสนใจและชอบ เพื่อจะได้ใช้ภาพเหล่านั้นไว้ให้เด็กอ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ ดังคำกล่าวของ สุวิธ (2517) ที่กล่าวไว้ว่า ภาพที่เด็กชอบและสนใจจะมีส่วนช่วยทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ง่าย ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น และภาพที่มีอิทธิพลต่อเด็กในขณะนี้คือ ภาพการ์ตูนเกี่ยวกับภาพการ์ตูนนี้ สมัคร (2522) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้ภาพการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนมีประโยชน์มาก เพราะเป็นสื่อทางเชื่อมไปสู่ความสนใจในการอ่านหนังสืออื่น ๆ คำกล่าวนี้สอดคล้องกับ Robinson (1966) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ชอบหนังสือการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนเหล่านี้จะเป็นสิ่งเร้าซึ่งจะชักนำให้เด็กชื่นชอบและมีนิสัยรักการอ่านจนเป็นผลสำเร็จได้ เพราะลักษณะโดยทั่วไปของการ์ตูนเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับเด็กวัยประถมศึกษา (Elise, 1954) และ Brown (1982) ได้ศึกษาพบว่าหนังสือการ์ตูนสามารถช่วยให้

นักเรียนเกิดความต้องการในการอ่านและสามารถทำให้อ่านหนังสือได้อย่างเข้าใจและสมชาย (2527) เสนอแนะว่า หากจะให้หนังสือนั้น ส่งผลต่อเด็กเร็วขึ้น ควรนำมาใช้เสริมการสอนอ่านภาษาไทยในชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เนื้อเรื่องที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็กนั้น หากเขียนเป็นบทร้อยกรองง่าย ๆ สั้น ๆ รวมทั้งการมีภาพประกอบที่มีสีสันเข้าใจ เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กแล้ว ย่อมจะดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินเมื่อได้อ่าน ซึ่งจะช่วยในการอ่านคำ เขียนคำ และสะกดคำ อันจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่าน ตลอดจนวิธีการที่จะส่งเสริมการอ่านดังกล่าวมาแล้ว และเห็นว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 นั้นเปรียบได้กับฐานขั้นแรกของการประถมศึกษาซึ่งมีความสำคัญยิ่ง อันจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับสูงต่อไปและเห็นว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พอจะอ่านหนังสือได้บ้างแล้ว ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างหนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพขึ้น แล้วนำมาใช้เสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กในวัยนี้ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อสร้างหนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพ ใช้ประกอบการสอนอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการอ่าน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพช่วยเสริมการอ่าน กับกลุ่มควบคุมซึ่งสอนโดยวิธีปกติ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ได้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพ ใช้ประกอบการสอนอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
- 1.3.2 ส่งเสริมให้เด็กได้คุ้นเคยกับบทร้อยกรองมากขึ้น
- 1.3.3 ได้แนวทางในการปรับปรุงการสอนอ่านภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.3.4 ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กนำไปเป็นแนวคิดพื้นฐานในการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

1.4.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพเป็นสื่อเสริมการสอนอ่าน มีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4.2 นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพเป็นสื่อเสริมการสอนอ่าน มีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านของนักเรียน แต่ไม่ศึกษาปัญหาการอ่านหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

1.5.2 การสอนอ่านในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะเนื้อหาในบทเรียนที่ 16 วิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เท่านั้น

1.5.3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่มีปัญหาทางการอ่าน โรงเรียนเพชรราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.6.1 สัมฤทธิ์ผลทางการอ่านของนักเรียน พิจารณาเปรียบเทียบจากผลการอ่านเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ทำการทดลองเท่านั้น โดยวัดออกมาเป็นค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6.2 การวิจัยครั้งนี้ ไม่ศึกษาครอบคลุมถึง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนองค์ประกอบส่วนตัวของนักเรียน เช่น เพศ อายุ และอื่น ๆ

1.7 คำจำกัดความและนิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.7.1 บทร้อยกรอง หมายถึง คำประพันธ์ที่เป็นกลอนสี่ ซึ่งใช้คำวรรคละ 4-5 คำ
- 1.7.2 หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพ หมายถึง หนังสือ"เจ้าต่าง" ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเขียนเรียบเรียงเป็นบทร้อยกรอง มีภาพประกอบทุกหน้าเพื่อสร้างความสนใจ บางตอนมีบทสนทนาสั้น ๆ แทรกเพื่อให้การดำเนินเรื่องมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น โดยใช้เนื้อหาในบทเรียนที่ 16 วิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- 1.7.3 การสอนอ่านโดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพเป็นสื่อเสริมการสอนอ่าน หมายถึง การสอนอ่านโดยวิธีปกติที่เพิ่มการใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพที่สร้างขึ้นเข้ามาช่วยเสริมทักษะการอ่าน
- 1.7.4 การสอนอ่านโดยวิธีปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ตามคู่มือครูและแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผล
- 1.7.5 สัมฤทธิ์ผลทางการอ่าน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบทดสอบแบ่งออกเป็น 4 เรื่อง คือ การใช้ภาษา การสะกดและการเขียน คำศัพท์ และความเข้าใจทางการอ่าน ที่ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรในบทเรียนที่ 16 วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
- 1.7.6 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพเป็นสื่อเสริมการสอนอ่าน
- 1.7.7 กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยวิธีปกติ
- 1.7.8 ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพของการใช้หนังสือนิทานร้อยกรองประกอบภาพเป็นสื่อเสริมการสอนอ่านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และประสิทธิภาพนี้หาได้จากเกณฑ์อัตราส่วนระหว่าง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียน และประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประสิทธิภาพโดยถือเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียน โดยคิดจากคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดย่อยหรือแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ให้เป็นร้อยละของคะแนนเต็ม

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยคิดจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านหลังเรียน ให้เป็นร้อยละของคะแนนเต็ม